

Robert Jakimowicz

ZARYS RELACJI POLITYCZNYCH I GOSPODARCZYCH MIĘDZY POLSKĄ I WIELKĄ BRYTANIĄ W LATACH 1990–2018

Uwagi wstępne

Przemiany polityczne, społeczne i gospodarcze, które rozpoczęły się w Polsce po przełomie czerwcowym w 1989 r., stanowiły ważkie przesłanki dla rozwoju naszego państwa, szczególnie po załamaniu się świata dwubiegunowego, który dokonał się w grudniu 1991 r. wraz z rozpadem Związku Radzieckiego. Nowa rzeczywistość geopolityczna świata wielobiegunowego z dominacją jednego supermocarstwa, jakim były Stany Zjednoczone, dała Polakom ogromną szansę na integrację ze strukturami zachodnioeuropejskimi i euroatlantyckimi, a tym samym na rozpoczęcie procesu odrabiania zapóźnień cywilizacyjnych, szczególnie w sferze gospodarczej. Sukcesem skończyły się starania Polski o członkostwo w Pakcie Północnoatlantyckim w 1999 r. i w 2004 r. w Unii Europejskiej, co oznaczało zarówno podniesienie jej prestiżu na arenie międzynarodowej, jak i dalszego intensywnego skracania dystansu na wielu płaszczyznach, w stosunku do wysoko rozwiniętych zachodnioeuropejskich państw. Współpraca Polski z poszczególnymi państwami członkowskimi NATO i UE odbywała się zarówno na płaszczyźnie multilateralnej, jak i bilateralnej. Jednym z tych państw, z którym dynamicznie układała się współpraca w okresie przedakcesyjnym i poakcesyjnym była i jest Wielka Brytania. Niewątpliwie ważną przesłanką polsko-brytyjskiej współpracy w wielu dziedzinach była zbieżność stanowisk obu stron w sprawie bezpieczeństwa europejskiego, w którym brano pod uwagę trwałą i znaczącą obecność militarną Stanów Zjednoczonych na kontynencie europejskim oraz brak zgody na likwidację

ska była większa od polskiej ponad 16,5 raza, jednak w 2017 r. przewaga ta zmniejszyła się do 5 razy. W przypadku PKB *per capita*, w 1990 r. brytyjskie było większe od polskiego 11 razy, by zmniejszyć swą przewagę w 2017 r. do niecałych 3 razy. Zatem ostatnie trzy dekady oznaczają wyraźny postęp w rozwoju gospodarczym Polski. O ile tak pomyślnie będzie się rozwijała polska gospodarka w kolejnych trzech dekadach nie można wykluczyć zbliżenia się, czy nawet zrównania z brytyjskim PKB, w tym PKB *per capita*. W tym miejscu trzeba podkreślić, że w ostatnim okresie sytuację Polski komplikuje sprawa *brexitu*, która może przynieść jej zarówno straty polityczne, jak i gospodarcze. W związku z tym pojawia się pytanie czy dotychczasowe relacje polityczne i gospodarcze stanowią wystarczający fundament, który pozwoli w jak największym stopniu zminimalizować szkody w ich dynamice, przy założeniu tzw. twardego *brexitu*, na który się zanosi? Nasuwa się też drugie pytanie: jakie były ewentualnie różnice we wzajemnych relacjach przed i po wejściu Polski do NATO i UE?

Relacje polityczne

Zainteresowanie obustronną współpracą wypełnione było m.in. wizytami oficjalnymi na różnych szczeblach. W maju 1992 r. doszło do oficjalnej wizyty ówczesnego premiera Wielkiej Brytanii Johna Majora w Polsce. Poza nim miały miejsce wizyty innych przedstawicieli rządu i parlamentu brytyjskiego. Ze strony polskiej wielu polityków złożyło wizyty w stolicy brytyjskiej, wśród nich wiceminister obrony Radosław Sikorski, po nim minister obrony Janusz Onyszkiewicz³. Z inicjatywy premiera Majora doszło do spotkania na szczycie Wspólnoty Europejskiej z państwami Grupy Wyszehradzkiej, w trakcie którego 28 października 1992 r. miało miejsce spotkanie brytyjskiego premiera z polską premier Hanną Suchocką⁴.

W dniu 12 kwietnia 1995 r. doszło do roboczej wizyty w Warszawie ministra spraw zagranicznych Zjednoczonego Królestwa Douglasa Hurda. W trakcie wizyty spotkał się on z prezydentem Lechem Wałęsą, premierem Józefem Oleksym oraz ze swoim odpowiednikiem Władysławem Bartoszewskim. Najważniejszymi zagadnieniami omawianymi przez polityków były proces integracyjny Polski ze strukturami zachodnimi i budowa struktur bezpieczeństwa

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, s. 117–118.

Europejskiego. Poza tym poruszona została współpraca odpowiednich służb w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej i współpraca sił zbrojnych. Została także poruszona kwestia stanu nauczania języka angielskiego w Polsce⁵. Tematy te ponownie zostały poruszone, w tym samym roku, w trakcie październikowej wizyty w Wielkiej Brytanii ministra spraw zagranicznych Bartoszewskiego. Strona brytyjska niezmiennie podkreślała swoje poparcie dla przyjęcia Polski wraz z innymi państwami do Unii Europejskiej. Poparcie to wypływało ze stanowiska Londynu wyraźnie sprzeciwiającego się modelowi scentralizowanego ośrodka władzy w UE na rzecz modelu luźnych powiązań między państwami członkowskimi Unii. Przyjęcie nowych państw członkowskich, w tym Polski, miało efektywnie służyć przeciwstawianiu się tendencji realizacji ponadnarodowego modelu integracji europejskiej⁶. Również starania Polski o członkostwo w NATO spotykały się niezmiennie z przychylnym stanowiskiem polityków brytyjskich, którzy uważali, że najlepszą drogą do osiągnięcia jej pełnej integracji z Sojuszem jest współpraca w ramach programu Partnerstwa dla Pokoju. Niemniej jednak politycy brytyjscy podkreślali, że członkostwo Polski w NATO nie powinno stać się powodem pogorszenia stosunków Zachodu z Rosją⁷. Wizyta brytyjskiego ministra obrony, Malcolma Rifkinda, służyła również omówieniu przyszłego członkostwa Polski w Pakcie Północnoatlantyckim. Poza tym minister obrony Rifkind ze swoim odpowiednikiem dokonał przeglądu stanu stosunków bilateralnych stosunków polsko-brytyjskich⁸. Należy w tym miejscu dodać, że Zjednoczone Królestwo opowiadało się również za rozwojem współpracy Polski z Unią Zachodnioeuropejską.

Dynamicznemu rozwojowi wzajemnych kontaktów na szczeblu rządowym towarzyszył podobny rozwój współpracy międzyparlamentarnej, która wyrażała się w wizytach w Polsce delegacji Komisji Spraw Zagranicznych niższej izby parlamentu brytyjskiego (Izby Gmin) oraz parlamentarzystów z grupy brytyjsko-polskiej, a ze strony polskiej wizyty w Wielkiej Brytanii złożyły delegacje Sejmowych Komisji do spraw Układu Europejskiego i Wymiaru Sprawiedliwości⁹.

⁵ F. Gołębski, *Stosunki z Wielką Brytanią*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1996”, s. 147.

⁶ Ibidem, s. 148.

⁷ Ibidem, s. 148–149.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

Wcześniejsze obietnice złożone przez partnera brytyjskiego, dotyczące poparcia członkostwa Polski w NATO stopniowo materializowały się. W sierpniu 1998 r. Wielka Brytania złożyła w Waszyngtonie dokumenty ratyfikujące protokół akcesyjny do traktatu waszyngtońskiego, w związku z przystąpieniem naszego państwa wraz z Czechami i Węgrami do NATO¹⁰. Wcześniej, 28 listopada 1997 r., minister spraw zagranicznych Robin Cook na odbywającej się w Warszawie konferencji „Polska i Wielka Brytania w Unii Europejskiej” podał po raz pierwszy datę przystąpienia do rozmów akcesyjnych państw ubiegających się o członkostwo w UE na dzień 31 marca 1998 r. Niemniej jednak uzależniał tempo integracji innych państw stowarzyszonych od tworzenia przez nie warunków dla „otwartych”, wolnorynkowych rozwiązań w gospodarce i stabilizacji politycznej w ich krajach. Z drugiej strony Wielka Brytania deklarowała potrzebę liberalizacji handlu i otwarcia rynków Unii Europejskiej dla towarów państw dążących do integracji z nią¹¹. Ponadto 1998 r. obfitował w polskie wizyty w Londynie. Wśród nich należy wymienić: wizytę prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego (marzec), premiera Jerzego Buzka (marzec), ministra spraw zagranicznych Bronisława Geremka (luty) czy ministra skarbu Emila Wąsacza (listopad)¹². W kolejnym 1999 r. miały miejsce, przede wszystkim, międzyresortowe i międzyparlamentarne spotkania. Na uwagę zasługuje tu wizyta delegacji sejmowej Komisji Spraw Zagranicznych w Londynie w marcu, spotkanie wicepremiera Leszka Balcerowicza z ministrem handlu i przemysłu Stephenem Byersem oraz rozmowy ministra Jana Kułakowskiego w brytyjskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych i w Ministerstwie Handlu i Przemysłu również w marcu¹³. Należy podkreślić współpracę resortów skarbu i spraw wewnętrznych obu państw. Ze strony brytyjskiej, we wrześniu 1999 r., wizytę w Warszawie złożyła sekretarz stanu w *Home Office* Barbara Roche. Owocem tej wizyty było podpisanie porozumienia o współpracy twinningowej w zakresie kontroli wschodniej granicy Polski¹⁴.

---

¹⁰ J. Stachura, *Przegląd bilateralnych stosunków Polski z państwami europejskimi*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1999”, s. 139.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, s. 140.

¹³ Eadem, *Przegląd bilateralnych stosunków Polski z państwami europejskimi*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2000”, s. 198.

¹⁴ Ibidem.

W dniach 5–6 października 2000 r. doszło do znaczącego wydarzenia w stosunkach dwustronnych, jakim była wizyta brytyjskiego premiera Tony'ego Blaira w Polsce. Brytyjski premier wyraźnie podkreślił poparcie Wielkiej Brytanii dla polskich starań o uzyskanie członkostwa w UE, akcentując jednocześnie ideę silnej i zjednoczonej Europy niezależnych i suwerennych państw. Jej odzwierciedleniem miało być m.in., według premiera Blaira, wykorzystanie przez nowych członków w ramach UE, mających przystąpić do niej w 2004 r., rozwiązań zarówno międzyrządowych, jak i międzynarodowych. Wyraził także swój sprzeciw wobec zamiarów dzielenia członków Unii Europejskiej na poszczególne kategorie¹⁵. W trakcie wizyty premier Blair przeprowadził rozmowy z premierem Jerzym Buzkiem i prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim, w trakcie których potwierdził, po raz kolejny, brytyjskie poparcie dla polskich starań o członkostwo w UE. Należy podkreślić, że strona brytyjska intensywnie zaangażowała się w udzielenie Polsce pomocy w jej przygotowaniu do tego członkostwa, czego wyrazem był jej udział we współpracy twinningowej dotyczącej 18 projektów. Między innymi dotyczyły one przygotowania Polski do udziału we wspólnej polityce rolnej czy ograniczenia negatywnych społecznych skutków restrukturyzacji górnictwa¹⁶.

Innym wydarzeniem tego roku, które zasługuje na uwagę, to osiągnięcie w lutym porozumienia między obu stronami, dzięki któremu pod auspicjami premierów obu krajów powstała Polsko-Brytyjska Komisja Historyczna ds. Dokumentacji Działalności Polskiego Wywiadu w II Wojnie Światowej i Jego Współdziałania z Wywiadem Brytyjskim. Komisja ta stała się wyrazem uznania przez Wielką Brytanię zasług Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i wywiadu Armii Krajowej w walce z III Rzeszą podczas II wojny światowej. Symbolicznym wyrazem wdzięczności Brytyjczyków dla zasług polskich na tym polu było odsłonięcie w Londynie przez księcia Kentu Edwarda, w dniu

---

¹⁵ J. Stachura, *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2001”, s. 178.

¹⁶ *Ibidem*, s. 178–179. Projekty twinningowe, inaczej projekty bliźniacze stanowiły i stanowią jeden z ważniejszych mechanizmów współpracy między państwami Unii Europejskiej a państwami przystępującymi do niej. Administracja państwa beneficjanta ustala wraz z reprezentacją Komisji Europejskiej zakres tematyczny projektu i w tak zwanej fiszce projektowej opisuje główne założenia i cele danego projektu, czas jego trwania oraz wysokość budżetu. Projekty dotyczą obszarów, w których konieczna jest reforma, aby państwo spełniło warunki określone w procesie akcesyjnym. Zob. *Współpraca międzynarodowa. Projekty Twinningowe*, <http://antykorupcja.gov.pl/ak/archiwum-mswia/wspolpraca-miedzynarod/50,Projekty-twinningowe.html> [dostęp: 11.10.2018].

24 września 2000 r., pomnika gen. Władysława Sikorskiego, premiera i naczelnego wodza Polskich Sił Zbrojnych¹⁷. Niewątpliwie gest ten wpłynął na jeszcze cieplejsze relacje pomiędzy obu stronami.

Przy nieustającym poparciu partnera brytyjskiego dla starań Polski o członkostwa w UE przywiązywał on także istotne znaczenie do współpracy z Warszawą związanej z inicjatywą przygotowania wspólnych propozycji przyszłej ewolucji współpracy w UE, a więc nad jej przyszłością. Formalnym wyrazem takiej współpracy była wspólna deklaracja „Przyszłość Europy: przybliżenie obywatelom celów zjednoczonej Europy. Polsko-brytyjski wkład do debaty”. Podpisana ona została 2 listopada 2001 r. w Londynie przez premierów obu państw – Leszka Millera i Tony’ego Blaira¹⁸.

Wcześniej, 11–12 marca 2001 r., doszło do wizyty polskiego ministra spraw zagranicznych Władysława Bartoszewskiego, który spotkał się w Londynie ze swoim odpowiednikiem Robinem Cookiem. Poza stałymi tematami poruszonymi przez obie strony nawiązano do ich współdziałania w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego, sposobów stabilizacji sytuacji na Bałkanach oraz zwiększenia możliwości współpracy przemysłów obronnych. Poza wspomnianymi wizytami na uwagę zasługują – wizyta w Polsce ministra obrony Geoffa Hoona, 13–14 lutego 2001 r., który został przyjęty przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego, czy kolejna wizyta w Londynie, w dniach 28–30 września tego roku, pełnomocnika rządu ds. negocjacji o członkostwo Polski w UE, Jana Kułakowskiego¹⁹.

Im bliżej była Polska do członkostwa w UE, tym intensywniej rozwijały się relacje polsko-brytyjskie, co wynikało z postrzegania Polski przez Wielką Brytanię, jako przyszłego ważnego partnera i być może sojusznika Londynu we współpracy w ramach UE. Stąd dalsza intensyfikacja współpracy bilateralnej na różnych płaszczyznach, a kontakty na najwyższych szczeblach niewątpliwie ją wzmacniały. W dniach 26–27 marca 2002 r. prezydent Aleksander Kwaśniewski złożył oficjalną wizytę w Londynie. Spotkał się m.in. z przedstawicielami brytyjskiego biznesu, z którymi zostały omówione bariery utrudniające współpracę i ograniczające inwestycje w Polsce. Ze swej strony prezydent Kwaśniewski wspominał o podjętych działaniach, zmierzających do polepszenia warunków

¹⁷ J. Stachura, *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski...*, Warszawa 2001, s. 179.

¹⁸ J. Stachura, *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2002”, s. 240.

¹⁹ *Ibidem*, s. 241.

inwestycji zagranicznych²⁰. Na uwagę zasługują intensywne kontakty premierów obu krajów, Leszka Millera i Tony'ego Blaira. Przed szczytem Unii Europejskiej w Barcelonie opublikowali wspólny artykuł pod tytułem *Polska i Zjednoczone Królestwo. Razem ku przyszłej Europie*. Postulowali oni w nim m.in. aktywne włączenie krajów kandydujących do współpracy nad reformą UE. Podczas pobytu premiera Millera w Londynie, w dniach 25–26 listopada 2002 r., zwrócił się on do swojego partnera o poparcie polskiego stanowiska negocjacyjnego, szczególnie w sprawach dotyczących przepływu środków finansowych z kasy UE do Polski²¹. Do innych znaczących wizyt w stosunkach dwustronnych można zaliczyć wizytę ministra spraw zagranicznych Włodzimierza Cimoszewicza w Londynie, w dniach 24–25 lipca 2002 r., w trakcie której spotkał się ze swoim odpowiednikiem Jackiem Strawem oraz ministrem handlu i przemysłu Patricią Hewitt; wizytę ministra skarbu Wiesława Kaczmarka w lutym; w lipcu wicepremiera i ministra rolnictwa Jarosława Kalinowskiego; we wrześniu wicepremiera i ministra finansów Marka Belki. Wśród ważnych wizyt polityków brytyjskich w Polsce w 2002 r. należy wymienić: styczniową wizytę minister rolnictwa Margaret Beckett; wizytę minister handlu i przemysłu Patricię Hewitt 16 października; grudniową wizytę Johna Alty, dyrektora ds. polityki europejskiej²². Niewątpliwie ważną wizytą dla strony polskiej była wizyta 25 września 2002 r. Malcolma Wicksa, parlamentarnego podsekretarza (wiceministra) w brytyjskim Ministerstwie Pracy i Emerytur, w trakcie której została podpisana wspólna deklaracja dotycząca perspektyw współpracy bilateralnej w dziedzinie zatrudnienia. 9 grudnia tego roku premier Blair poinformował o decyzji rządu Wielkiej Brytanii o otwarciu brytyjskiego rynku pracy dla obywateli Polski z dniem jej wstąpienia do Unii Europejskiej²³.

Wśród ważnych wydarzeń współpracy parlamentarnej w 2002 r. można wymienić wizyty polskich parlamentarzystów w Londynie: marszałka Sejmu Marka Borowskiego (31 czerwca–2 lipca); przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Sejmu Ryszarda Kalisza (12–14 czerwca). Ze strony brytyjskiej przebywali w Warszawie: pobyty studyjne członków Międzyparlamentarnej Grupy na rzecz Poszerzenia UE w Parlamencie Brytyjskim z lordem Dubsem

²⁰ Eadem, *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2003”, s. 241.

²¹ Ibidem, s. 241–242.

²² Ibidem.

²³ Ibidem, s. 243.

of Battesea na czele (czerwiec); członkowie Izby Gmin z ramienia Partii Konserwatywnej pod przewodnictwem Richarda Springsa, rzecznika ds. europejskich (czerwiec)²⁴.

Wśród wielu priorytetów współpracy wojskowej między obu państwami, takich jak np. kształcenie kadr, osiągnięcie interoperacyjności w dziedzinie dowodzenia, kierowania itd., ważnym wydarzeniem było podpisanie 11 marca 2002 r. międzyrządowego memorandum o porozumieniu w sprawie przeprowadzania ćwiczeń i szkoleń wojskowych oraz zapewnienia wsparcia państwa-gospodarza. W tym miejscu należy podkreślić także włączenie do współpracy wojskowej stałego elementu, tj. trójstronnych ćwiczeń „Kozacki Step” z udziałem jednostek polskich, brytyjskich i ukraińskich²⁵.

W 2004 r. Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej, co niewątpliwie, jak się wydawało, miało sprzyjać, z punktu widzenia polskich polityków, budowaniu uprzywilejowanych stosunków z partnerem brytyjskim, biorąc pod uwagę wspólne interesy i zbliżone poglądy. Na przykład, jeszcze w 2005 r. ówczesny premier Kazimierz Marcinkiewicz uważał Wielką Brytanię za głównego sojusznika Polski w Europie²⁶. Jednak rozbieżności pomiędzy obu partnerami pojawiły się dość szybko. Podczas rezydencji brytyjskiej, kiedy toczyły się negocjacje w sprawie perspektywy finansowej na lata 2007–2013, strona brytyjska była za zmniejszeniem wpłat do budżetu unijnego, ponadto kwestionowała zasadność utrzymywania Wspólnej Polityki Rolnej. Stanowisko brytyjskie w obu tych sprawach było sprzeczne z polskimi postulatami. Co więcej, Polska uznała tzw. rabat brytyjski za niesprawiedliwy i obciążający najmniej zamożne państwa członkowskie²⁷. Ze względu na to, że oba stano-

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem, s. 243–244.

²⁶ B. Znojek, *Polityka Polski wobec Wielkiej Brytanii*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2009”, s. 196–197.

²⁷ Ibidem. Rabat brytyjski jest kwotą, o którą zmniejszanie są wpłaty Wielkiej Brytanii do budżetu Unii Europejskiej, który został wynegocjowany w 1984 r. przez ówczesną premier Margaret Thatcher. Premier Wielkiej Brytanii walcząc o ten rabat argumentowała, że jej kraj znacznie więcej wpłaca do budżetu unijnego niż z niego otrzymuje, a Wielka Brytania posiada nieduży sektor rolniczy w małym stopniu korzystający z dotacji unijnych dla rolnictwa. Zniżka ta w latach 1997–2003 wynosiła 4 mld 600 mln euro rocznie, wysokości składki wpłacanej przez Wielką Brytanię do kasy Unii Europejskiej. Rabat brytyjski współfinansowany jest przez inne państwo członkowskie, których wpłaty z tego powodu zostały podwyższone. Składka płacona przez Wielką Brytanię na rzecz budżetu UE jako stosunek do dochodu narodowego brutto jest więc mniejsza w porównaniu z innymi państwami członkowskimi i wynosi ok.

wiska wykluczały się wzajemnie w tak ważnych kwestiach, trudno było mówić o budowaniu uprzywilejowanych stosunków z Wielką Brytanią. Niemniej jednak rabat brytyjski został utrzymany. Na przykład Polska w 2013 r. rabat brytyjski sfinansowała w 5%, tj. 201 mln 820 tys. euro (Francja – 1 mld 9 mln euro; Włochy – 827 mln 787 tys. euro; Hiszpania – 534 mln 1980 tys. euro). W sumie cały rabat brytyjski za ten rok wyniósł tyle ile łączna składka Polski do unijnego budżetu, tj. 4 mld 114 mln 329 tys. euro²⁸.

Poglądy na bezpieczeństwo międzynarodowe pomiędzy obu stronami pozostały zbliżone, o czym świadczyły m.in. misje wojskowe w Afganistanie i Iraku, które wynikały z polityki poparcia Polski i Wielkiej Brytanii dla współpracy transatlantyckiej i stosunków ze Stanami Zjednoczonymi. Dobrze rozwijała się współpraca na szczeblach ministerialnych i wojskowych, w tym od 2006 r. rozwijana współpraca logistyczna. W tym samym roku, 18 sierpnia została podpisana umowa o wzajemnej ochronie informacji niejawnych, która weszła w życie 2 sierpnia 2007 r. i która stała się podstawą obustronnej współpracy w walce z terroryzmem i przestępczością zorganizowaną²⁹.

Do końca kadencji premiera Tony'ego Blaira kontakty polityczne na wysokim szczeblu były ożywione. W styczniu 2005 r. złożył wizytę w Polsce minister spraw zagranicznych Jack Straw, a w kwietniu 2007 r. premier Blair. Od chwili objęcia stanowiska premiera przez Gordona Browna 27 czerwca 2007 r. strona brytyjska zaprzestała spotkań na wysokim szczeblu, co uniemożliwiło uruchomienie formuły Dialogu Europejskiego przedstawionego w marcu 2007 r. we wspólnym komunikacie ministrów spraw zagranicznych obu państw Anny Fotygi i Margaret Beckett. Formuła ta została uzgodniona jeszcze w listopadzie 2006 r. podczas rozmowy premiera Tony'ego Blaira z prezydentem Lechem Kaczyńskim. Zgodnie z tą formułą miały się odbywać regularne spotkania polsko-brytyjskie dwa razy do roku. Skład delegacji miał zależeć od poruszanej tematyki³⁰. Prawdopodobnie formuła ta miała być jednym z istotnych elementów zakładanej wcześniej budowie uprzywilejowanych stosunków między obu stronami. Również zmiana na stanowisku premiera

---

0,8% dochodu narodowego brutto, https://pl.wikipedia.org/wiki/Rabat_brytyjski [dostęp: 13.10.2018].

²⁸ *Rabat brytyjski – dlaczego Anglicy wkładają mniej do unijnej kasy?*, <http://www.twojauropa.pl/3954/rabat-brytyjski-dlaczego-anglicy-wkladaja-mniej-do-unijnej-kasy> [dostęp: 13.10.2018].

²⁹ B. Znojek, *Polityka Polski wobec Wielkiej Brytanii...*, s. 197–198.

³⁰ *Ibidem*, s. 199.

w Polsce, którym został Donald Tusk, nie sprzyjała budowie trwalszych relacji politycznych. Rząd Wielkiej Brytanii był określany jako jeden z ważnych partnerów w Unii Europejskiej i NATO, a nie jak wcześniej jako kluczowy sojusznik³¹.

W dniach 27–28 kwietnia 2008 r. minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski złożył wizytę w Wielkiej Brytanii. Tego samego roku, 28 listopada, przybył z wizytą do Londynu premier Tusk, gdzie spotkał się ze swoim odpowiednikiem Gordonem Brownem. Obaj liderzy omówili m.in. narastający kryzys gospodarczy oraz pakiet energetyczno-klimatyczny. W kwestii tego pakietu pojawiły się istotne rozbieżności między Polską i Wielką Brytanią na forum Unii Europejskiej. Stanowisko partnera brytyjskiego okazało się jedną z głównych przeszkód na drodze do porozumienia korzystnego dla najmniej zamożnych państw UE, jednak postulaty Polski zostały uwzględnione w pakiecie energetyczno-klimatycznym przyjętym w grudniu 2008 r. przez Radę Europejską³².

We wzajemnych relacjach duże kontrowersje budziła kwestia współpracy w sprawach sądowych, związanych z instytucją Europejskiego Nakazu Aresztowania. Strona polska zaczęła składać coraz więcej wniosków do strony brytyjskiej o ekstradycję obywateli polskich. Natomiast władze brytyjskie z reguły odmawiały ekstradycji tych osób. Jedną z przyczyn jest postrzeganie Europejskiego Nakazu Aresztowania jako instrumentu godzącego w suwerenność brytyjskich władz i prawo do odmowy ekstradycji własnego obywatela. Ponadto brytyjskie prawo karne nie obejmuje na przykład takiego czynu, jak zbrodnia komunistyczna³³.

Pojawiły się także jasne punkty w obustronnych relacjach. Na początku 2008 r. wznowiła funkcjonowanie Polsko-Brytyjska Grupa Robocza ds. Rolnictwa, która działała w latach 1994–2004. W tym samym roku Wielka Brytania wyraziła zdecydowane poparcie dla polsko-szwedzkiej inicjatywy Partnerstwa Wschodniego, uważając, że może stać się ono ważnym narzędziem stabilizacji politycznej i ekonomicznej w państwach nim objętych³⁴.

Wśród wielu wydarzeń mających miejsce w 2008 r., które należy przypomnieć, to pierwsze seminarium polsko-brytyjskie, zorganizowane w listopadzie w brytyjskiej Izbie Gmin przez parlamentarną grupę ds. Polski oraz

³¹ Ibidem, s. 200.

³² Ibidem, s. 201–202.

³³ Ibidem, s. 204.

³⁴ Ibidem.

Brytyjsko-Polską Izbę Handlową. Tematem dyskusji była sytuacja Polaków w Wielkiej Brytanii i ich zaangażowanie w życie społeczne.

W kwietniu 2011 r. premier Donald Tusk spotkał się z premierem Davidem Cameronem. Obaj premierzy dyskutowali na temat budżetu Unii Europejskiej na lata 2014–2020 oraz o priorytetach polskiej prezydencji w drugiej połowie 2011 r. Ponadto poruszyli m.in. sytuację w Libii. Do kolejnego spotkania premiera Tuska i premiera Camerona doszło 31 stycznia 2014 r. w Londynie, gdzie rozmowy koncentrowały się przede wszystkim na kryzysie politycznym na Ukrainie³⁵. Tego samego roku ówczesny prezydent Bronisław Komorowski udał się do Newport w Walii, w Wielkiej Brytanii, gdzie wziął udział w szczycie NATO, na którym przeprowadził rozmowy z sekretarzem generalnym Paktu Północnoatlantyckiego Andersem Foghiem Rasmussenem i Prezydentem Ukrainy Petro Poroszenko³⁶. Rok wcześniej, 17 kwietnia 2013 r., premier Donald Tusk wziął udział w uroczystościach pogrzebowych byłej premier Margaret Thatcher. Wraz z polskim premierem uczestniczyli w pogrzebie minister finansów Jacek Rostowski, minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski oraz były prezydent Lech Wałęsa³⁷.

W trakcie sprawowania funkcji premiera, Ewa Kopacz spotkała się w dniu 29 maja 2015 r. w Warszawie z premierem Cameronem, z którym poruszyła problem imigracji i sytuacji na Ukrainie. Brytyjski premier podkreślił, że Wielka Brytania chce wprowadzić pewne zmiany dotyczące zabezpieczeń społecznych, które dotyczyłyby również Polaków. Polska premier nie wyraziła aprobaty w tej kwestii, akcentując, że jej rząd nie zgodzi się na jakiegokolwiek rozwiązania dyskryminujące polskich obywateli³⁸.

W tym miejscu należy podkreślić, że kryzys w strefie euro oraz problem imigracji stały się podstawowymi przesłankami prób wpłynięcia władz brytyjskich na przeprowadzenie reform w Unii Europejskiej, które brałyby pod uwagę zmianę warunków członkostwa w niej Wielkiej Brytanii. W liście z listopada 2015 r., skierowanym przez premiera Camerona do szefa Rady Europejskiej Donalda

³⁵ *Wizyty zagraniczne premiera Donalda Tuska*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wizyty_zagraniczne-premiera-Donalda-Tuska [dostęp: 28.10.2018].

³⁶ http://pl.wikipedia.org/wiki/wizyty_zagraniczne_prezydenta_bronislawa_komorowskiego [dostęp: 28.10.2018]

³⁷ *Wizyty zagraniczne premiera Donalda Tuska...*, [dostęp: 28.10.2018].

³⁸ *Kopacz spotkała się z premierem Wielkiej Brytanii. „Nie zgodzimy się na dyskryminację Polaków”*, 29.05.2015, <https://www.tvp.info/20255665/ewa-kopacz-spotyka-sie-z-premierem-wielkiej-brytanii-ws-zmian-w-ue-rozmowy-beda-naprawde-trudne> [dostęp: 28.10.2018].

Tuska, została przedstawiona lista następujących reformatorskich żądań Londynu: czteroletnia zwłoka w wypłacaniu zasiłków socjalnych dla imigrantów z UE; uzyskanie prawa do ściślejszej kontroli imigracji z państw UE; wypracowanie warunków współpracy między krajami strefy euro a państwami spoza niej na zasadach niedyskryminujących tych ostatnich; wzmocnienie konkurencyjności rynku wewnętrznego i ograniczenia ciężarów regulacyjnych oraz zachowania suwerenności państwa i zwiększenia roli parlamentów narodowych³⁹. W związku z tymi żądaniami dotyczącymi reformy w Unii Europejskiej premier Cameron rozpoczął w 2015 r. serię konsultacji z przywódcami europejskimi. Najwięcej emocji budziło podnoszone przez stronę brytyjską prawo do kontroli migracji i ograniczenia zasiłków dla imigrantów, szczególnie w Polsce, o czym przekonał się premier Cameron podczas wspomnianej wizyty majowej w Polsce. Jednak w tym samym roku podjął się na nowo konsultacji, ale już z nowymi władzami polskimi. W 2015 r. wybory parlamentarne wygrało Prawo i Sprawiedliwość (PiS), które jako pierwsza partia może samodzielnie sprawować władzę. Wcześniej w tym samym roku, 6 sierpnia, wybory prezydenckie wygrał Andrzej Duda wywodzący się z PiS. Premier David Cameron przybył z dwudniową wizytą do Polski, która odbyła się 9–10 grudnia 2015 r. Rozmowy przeprowadził z premier Beatą Szydło i prezydentem Andrzejem Dudą. Brytyjskiemu premierowi nie udało się przekonać Warszawy do poparcia wspomnianej kontrowersyjnej propozycji, jak i propozycji ograniczenia swobody przepływu osób, co oznaczało odsunięcie porozumienia dotyczącego reform brytyjskiego członkostwa w Unii Europejskiej⁴⁰. Strona brytyjska podkreślała, że bilans netto imigracji do Wielkiej Brytanii wynosi 300 tys. osób rocznie, które przybywają z całego świata i osiedlają się w Anglii, Szkocji, Walii i Irlandii Północnej. Premier Cameron zaznaczył, że brytyjski system socjalny nie udźwignie na dłuższą metę takiej liczby. W związku z tym zmiany w przyznawaniu zasiłków imigrantom są potrzebne w Zjednoczonym Królestwie. Taka reforma, kontynuował, jest potrzebna także w całej Unii Europejskiej. Na koniec stwierdził, że jest ona jednym z warunków pozostania Londynu w Unii Europejskiej⁴¹. Podobnie uważało wielu polityków

³⁹ *Premier David Cameron rozpoczął wizytę w Polsce*, 9 grudnia 2015, <https://fakty.interia.pl/polska/news-premier-david-cameron-rozpoczal-wizyte-e-polsce,nld,1935993> [dostęp: 28.10.2018]; *David Cameron z wizyta w Polsce*, <http://biznes.onet.pl/wiadomosci/kraj/david-cameron-z-wizyta-w-polsce/9blk94> [dostęp: 28.10.2018].

⁴⁰ *Rząd mówi Cameronowi „nie” dla odciążenia zasiłków dla Polaków w Anglii*, 22.02.2018, <https://www.newsweek.pl/swiat/david-cameron-w-polsce/rlwpmvl> [dostęp: 28.10.2018].

⁴¹ *Ibidem*.

brytyjskich. W przypadku niespełnienia warunków premier Cameron zaplanował przeprowadzenie referendum w społeczeństwie brytyjskim, w którym pojawiło się pytanie czy Wielka Brytania ma pozostać, czy opuścić UE. Unia Europejska nie zgodziła się na warunki Zjednoczonego Królestwa.

23 czerwca 2016 r. zostało przeprowadzone referendum w Wielkiej Brytanii, w którym głosowano za pozostaniem lub wyjściem z Unii Europejskiej. Druga opcja, czyli wyjście z Unii Europejskiej, tzw. *brexite*⁴², odniosła niewielkie zwycięstwo (51,89% za wyjściem z UE, 48,11% przeciw). Po ogłoszeniu wyników premier David Cameron zrezygnował ze stanowiska premiera, a jego miejsce zajęła od 13 lipca 2016 r. Teresa May, twarda zwolenniczka wyjścia Wielkiej Brytanii z UE. Tym samym pojawił się problem dotyczący gwarancji dla polskich obywateli mieszkających i pracujących w Wielkiej Brytanii. Jednak należy podkreślić w tym miejscu, że problem ten wiąże się także z określonymi gwarancjami, jakie będą mieli obywatele brytyjscy, którzy będą mieszkali i pracowali w innych państwach Unii Europejskiej. Oznacza to, że problem gwarancji dla Polaków i innych narodowości mieszkających i pracujących w UE powinien być rozstrzygnięty na poziomie między władzami UE i Wielkiej Brytanii na zasadzie wzajemności.

Podczas listopadowej wizyty premier Beaty Szydło w Londynie w 2016 r. sprawa wspomnianych gwarancji dla polskich obywateli była w pierwszej kolejności poruszana w trakcie rozmów z premier Wielkiej Brytanii Theresą May. Po polsko-brytyjskich konsultacjach międzyrządowych premier May podkreśliła ważne znaczenie wzajemnych relacji dla bezpieczeństwa i rozwoju obu państw. Mówiła o dalszym rozszerzaniu współpracy między Polską i Wielką Brytanią zarówno na forum NATO, w relacjach gospodarczych i naukowych, jak i w okresie *brexitu* w negocjacjach z władzami UE⁴³. W trakcie wizyty polskiej premier ważnym akcentem było przyjęcie przedstawicieli Polonii w siedzibie przy Downing Street, którym premier May podziękowała za ich

⁴² Szczegółowo na temat *brexitu* zob.: *United Kingdom European Union membership referendum, 2016*, http://en.wikipedia.org/wiki/United_Kingdom_European_Union_membership_referendum,_2016 [dostęp: 27.10.2018]; 13 marca 2017 r. Izba Gmin i Izba Lordów przyjęły ustawę autoryzującą rząd w Londynie do rozpoczęcia negocjacji w sprawie *brexitu*. W tym samym miesiącu premier May wysłała oficjalny list notyfikujący o planowaniu wyjściu ze wspólnoty Wielkiej Brytanii do Brukseli. Maciej Czarnecki, *Wizyta Kate i Williama w Polsce. Książące ociepleni brexitu*, 17 lipca 2017, <http://wyborcza.pl/7,75399,2210743,wizyta-kate-i-william-w-polsce-siazece-ocieplenie-brexitu.html> [dostęp: 30.09.2018].

⁴³ Szydło o *Brexicie: liczą się gwarancje dla polskich obywateli 28 listopada 2016*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju.3/polska-wielka-brytania-konsultacje-miedzyrządowe-w-londynie,695461.html> [dostęp: 30.09.2018].

wkład do społeczeństwa brytyjskiego, od biznesu przez medycynę, działalność akademicką i sztukę⁴⁴. Ważnym wydarzeniem symbolicznym w trakcie wizyty było udanie się premier Szydło i premier May do Northolt przed Pomnik Polskich Lotników, gdzie oddały hołd polskim pilotom, którzy walczyli i oddali swoje życie w II wojnie światowej w bitwie o Anglię⁴⁵.

Premier Theresa May rok później, w grudniu 2017 r., złożyła wizytę w Polsce. Wraz z nią przybyli kanclerz skarbu Philips Hammond, minister spraw zagranicznych Boris Johnson, sekretarz obrony Gavin Williamson, minister spraw wewnętrznych Amber Rudd i sekretarz ds. biznesu Greg Clark⁴⁶. W trakcie wizyty premier May po raz kolejny nawiązała do długiej tradycji walki ramię w ramię, podkreślając m.in. obecność 150 brytyjskich żołnierzy służących na wschodzie Polski⁴⁷. Najważniejszymi akcentami tej wizyty było podpisanie przez ministrów obrony obu państw, Antoniego Macierewicza i Gavina Williamsona, polsko-brytyjskiego traktatu o współpracy w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa, który jest drugim podpisanym przez Wielką Brytanię z państwem europejskim oraz wzajemne konsultacje międzyrządowe dotyczące m.in. współpracy dwustronnej w ramach NATO. Polska ponownie zapewniła stronę brytyjską, tym razem przez nowego premiera, Mateusza Morawieckiego, że Wielka Brytania jest dla naszego państwa „fundamentalnie ważna”, a co się tyczy *brexitu* powinien prowadzić on do możliwie bezproblemowego wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, a w związku z tym utrzymaniem współpracy na wielu polach. Z końcem wizyty brytyjska premier poinformowała, że 2018 r. będzie rokiem polsko-brytyjskim, rokiem przedsię-

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Ibidem. W delegacji polskiej premier towarzyszyli: wicepremier oraz minister rozwoju i finansów Mateusz Morawiecki, minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski, szef MON Antoni Macierewicz, minister spraw wewnętrznych i administracji Mariusz Błaszczak, wiceminister rodziny, pracy i polityki społecznej Stanisław Szwed oraz wiceminister nauki Łukasz Szwed.

⁴⁶ *Wielka Brytania i Polska razem przeciwko Rosji*, <https://wiadomości.onet.pl/wiat/wielka-brtania-i-polska-podpisza-w-warszawie-pakt-obronny/r50r3ki> [dostęp: 30.09.2018].

⁴⁷ *Polska podpisała z Wielką Brytanią traktat obronny. Premier Morawiecki: „Wyróżnie widzimy wspólne działania, pola i interesy”*, 21 grudnia 2017, <https://wpolityce.pl/polityka/373111-polska-podpisala-z-wielka-brytania-traktat-obronny-premier-morawiecki-wyróżnie-widzimy-wspolne-dzialania-pola-i-interesy> [dostęp: 30.09.2018]; R. Rosiejka, *Polska i Wielka Brytania podpisały traktat obronny. Konferencja prasowa Mateusza Morawieckiego i Teresy May*, 21 grudnia 2017, <https://wiadomosci.wp.pl/polska-i-wielka-brytania-podpisaly-traktat-obrony-konferencja-prasowa-mateusza-morawieckiego-i-theresy-may-6200791825647745a> [dostęp: 30.09.2018].

biorczości, nauki i innowacji⁴⁸. Na marginesie należy podkreślić, że premier May ogłosiła w trakcie wizyty przeznaczenie 5 mln funtów na polsko-brytyjskie wysiłki na rzecz zwalczania rosyjskiej propagandy w regionie. Z tego część pieniędzy miała trafić do telewizji Bielsat, finansowanej przez polski rząd⁴⁹.

W czerwcu 2018 r. z wizytą do Polski przybyli brytyjscy ministrowie: spraw zagranicznych Boris Johnson i obrony Gavin Williamson, którzy zostali przyjęci przez swoich odpowiedników Jacka Czaputowicza i Mariusza Błaszczaka. Wspólna debata czterech ministrów, była jedną z form polsko-brytyjskich konsultacji nazywanych tzw. Kwadrygą, już szóstą z kolei. Konsultacje te dotyczyły m.in. zakresu polityki wobec wschodnich sąsiadów Polski. Wspólne stanowisko czterech ministrów w tej kwestii dotyczy pozostawienia otwartych dla nich drzwi do NATO oraz decydującego znaczenia stosunków ze Stanami Zjednoczonymi. Poza tym zostały omówione kwestie polityki Unii Europejskiej wobec Iranu czy kwestii denuklearyzacji Korei Północnej po spotkaniu między Prezydentem USA Donaldem Trumpem i przywódcą KRL-D Kim Dzong Unem⁵⁰. Ponadto ważną kwestią było poruszenie problemu współpracy przemysłowej obu państw w zakresie produkcji broni oraz „zamówień najnowocześniejszego sprzętu” od strony brytyjskiej⁵¹.

Relacje gospodarcze

W latach 90. XX w. Polska była dla Wlk. Brytanii atrakcyjnym gospodarczo krajem w regionie Europy Środkowo-Wschodniej ze względu na jej położenie geograficzne, potencjał gospodarczy oraz znajomość polskich realiów przez grupę biznesmenów polskiego pochodzenia⁵². Strona brytyjska uczestniczyła wówczas

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ M. Czarnecki, J. Suchecka, *Premier Teresa May i jej kluczowi ministrowie w Warszawie. Polska i Wielka Brytania podpisały traktat o współpracy w obronności*, 21 grudnia 2017, <http://wyborcza.pl/7,75399,22814051,premier-theresa-may-i-jej-kluczowi-ministrowie-w-warszawie.html?disableRedirects=true> [dostęp: 30.09.2018].

⁵⁰ *Szef brytyjskiej dyplomacji: Wielka Brytania i Polska mówią jednym głosem, idziemy ramie w ramie*, 21 czerwca 2018, <https://www.tvp.info/37751575/sezef-brytyjskiej-dyplomacji-wielka-brytania-i-polska-mowia-jednym-glosem-idziemy-ramie-w-ramie> [dostęp: 30.09.2018].

⁵¹ Ibidem. Zob. także: *Ministrowie Polski i Wielkiej Brytanii: łączą nas wartości*, 21 czerwca 2018, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/minisstrowie-polski-i-wielkiej-brytanii-lacza-nas-wartosci/97sb1cb> [30.09.2018]

⁵² Z. Janiec, *Stosunki polsko-brytyjskie...*, s. 118.

w finansowaniu wspólnorynkowego programu pomocy dla Europy Wschodniej. Ponadto przekazała 100 mln USD na Fundusz Stabilizacyjny i utworzyła Fundusz Know How w wysokości 50 mln funtów szterlingów. Już w 1991 r. 14 firm brytyjskich zdecydowało się na bezpośrednie inwestycje w Polsce. Jednak w 1992 r. rząd brytyjski odmówił przywrócenia rządowych gwarancji kredytowych na kredyty średnio- i długoterminowe, co ograniczyło brytyjski eksport inwestycyjny do Polski. W tym miejscu należy podkreślić, że Polska była zadłużona wówczas w Wielkiej Brytanii, 30 września 1992 r., na kwotę około 3 mld 255 mln USD. Niewątpliwie jasnym punktem we wzajemnych relacjach było otwarcie we wrześniu 1992 r. Brytyjskiej Izby Handlowej, w której z końcem 1993 r. było zarejestrowanych 60 członków – Brytyjczyków i Polaków. Należy także wspomnieć o zniesieniu wiz dla obywateli polskich od lipca 1992 r.⁵³, co niewątpliwie było czynnikiem sprzyjającym zdynamizowaniu wzajemnych relacji, nie tylko gospodarczych.

W latach 1989–1992 wartość wzajemnych obrotów handlowych wyniosła 5 mld 710 mln USD. W tym czasie, w 1992 r., Wlk. Brytania była naszym czwartym partnerem handlowym po Niemczech, Rosji i Włoszech, niemniej jednak rynek polski dla partnera brytyjskiego był na odległej pozycji, na który w tym samym roku przypadło jedynie 0,4% całości brytyjskich obrotów handlowych⁵⁴.

O ile lata 1989–1991, jak wynika z tabeli, zaznaczyły się nadwyżką, to w 1992 r. strona polska odnotowała deficyt rzędu 491 mln USD, co wiązało się ze spadkiem polskiego eksportu i zakupami znacznej ilości ropy naftowej od partnera brytyjskiego⁵⁵.

Tabela 1. Polsko-brytyjskie obroty towarowe w latach 1989–1992 (w mln USD)

Rok	Ekspert	Import	Razem	Saldo
1989	775	519	1 294	256
1990	961	480	1 441	481
1991	1 026	390	1 416	636
1992	554	1 045	1 559	- 491

Źródło: Z. Janiec, *Stosunki polsko-brytyjskie*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1992”, s. 119, za: GUS, „Rzeczpospolita”, 20.05.1993.

⁵³ Ibidem, s. 120.

⁵⁴ Ibidem, s. 119.

⁵⁵ Ibidem.

Przez kolejne trzy lata wartość wzajemnych obrotów handlowych dalej wzrastała osiągając w sumie 5 mld 980 mln USD, czyli więcej niż za poprzednie cztery lata. Niemniej jednak po stronie polskiej utrzymywał się deficyt. We wzajemnych obrotach wyróżnia się tu 1995 r., w którym po raz pierwszy osiągnięto wartość obrotów towarowych rzędu 2 mld 405 mln USD. Pomimo osiągnięcia tej wartości Wielka Brytania spadła na piąte miejsce jako partner handlowy. Wyprzedzały ją w kolejności: Niemcy, Włochy, Rosja i Holandia⁵⁶.

Tabela 2. Polsko-brytyjskie obroty towarowe w latach 1993–1995 (w mln USD)

Rok	Eksport	Import	Razem	Saldo
1993	609	1 064	1 673	– 455
1994	774	1 128	1 902	– 354
1995	910	1 495	2 405	– 585

Źródło: F. Gołembski, *Stosunki z Wielką Brytanią*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1996”, s. 149, za „Rocznik Statystyczny GUS”, 1995, „Kwartalnik Statystyki Międzynarodowej GUS” 1996, nr 1–4.

Jeśli chodzi o strukturę polskiego eksportu towarowego w 1992 r. to trzy pierwsze miejsca zajmowały: węgiel, koks i brykiety (13,3%), metale nieżelazne (13%), żelazo i stal (5,7%). W dalszej kolejności było m.in. obuwie, przędza, materiały i wyroby tekstylne, nawozy sztuczne, wyroby z gumy itd. W przypadku struktury polskiego importu towarowego z Wielkiej Brytanii tego samego roku, na pierwszym miejscu była ropa naftowa i produkty naftowe (45%), na drugim lekarstwa i farmaceutyki (7%), a na trzecim miejscu esencje, żywica, perfumy i środki czystości (6%). W dalszej kolejności były inne wyroby wysoko przetworzone, specjalistyczne urządzenia produkcyjne czy ogólne urządzenia przemysłowe i części do maszyn⁵⁷.

Struktura wzajemnych obrotów towarowych niewiele się zmieniła w 1995 r. W polskim eksporcie do partnera brytyjskiego dominowały przede wszystkim metale nieżelazne, szczególnie miedź, następnie węgiel, żelazo i stal oraz samochody osobowe Cinquecento. Natomiast w polskim imporcie z Wielkiej Brytanii zdecydowanie pierwsze miejsce zajęły dobra inwestycyjne, w tym maszyny i urządzenia (29%), a w dalszej kolejności ropa naftowa i jej pochod-

⁵⁶ F. Gołembski, *Stosunki z Wielką Brytanią...*, s. 150.

⁵⁷ Z. Janiec, *Stosunki polsko-brytyjskie...*, s. 119.

ne (22%), które były główną przyczyną deficytu handlowego po stronie polskiej⁵⁸.

Aby utrzymać tempo dynamiki wzajemnych obrotów towarowych pojawiły się nowe formy współpracy handlowej. W dziedzinie przemysłu elektronicznego powołana została do życia polsko-brytyjska grupa robocza do spraw informacji rynkowej, której zadaniem było przyczynianie się w istotny sposób do ograniczania wydatków na badanie rynku. Również w dziedzinie współpracy energetycznej pojawiła się podobna inicjatywa ze strony brytyjskiej⁵⁹.

Niewątpliwie istotną przeszkodą we wzajemnych relacjach było zadłużenie strony polskiej u partnera brytyjskiego sięgające w 1995 r. 1 mld 400 mln USD już po uwzględnieniu dwuetapowej redukcji, przewidzianej umową z Klubem Paryskim z 1991 r. Jednak pomimo tego problemu miał miejsce wzrost brytyjskich inwestycji kapitałowych w naszym kraju, którego łączna wartość na koniec grudnia 1995 r. wyniosła 533 mln USD, tj. 5,4% kapitału zagranicznego zainwestowanego w Polsce. Pod koniec również tego roku liczba polsko-brytyjskich *joint-venture* wyniosła prawie 200⁶⁰. Natomiast na koniec 1998 r. firmy brytyjskie zainwestowały w Polsce 1 mld 929 mln USD, co dało im piąte miejsce na liście inwestorów zagranicznych w naszym kraju. Wśród największych brytyjskich inwestorów znaleźli się wówczas: Coca-Cola Beverage (360 mln USD), Pilkington (50 mln USD), British Petroleum, Glaxo Wellcome i Shell. Największym zainteresowaniem brytyjskich inwestorów cieszyło się przetwórstwo żywności oraz takie przemysły, jak: farmaceutyczny, celulozowo-papierniczy, chemiczny, tekstylny i telekomunikacyjny⁶¹.

Tabela 3. Polsko-brytyjskie obroty towarowe w latach 1996–2003 (w mln USD)

Rok	Eksport	Import	Razem	Saldo
1996	863	2 060	2 923	- 1 197
1997	968	2 320	3 228	- 1 352
1998	1 098	2 305	3 403	- 1 207
1999	1 099	2 106	3 205	- 1 007
2000	1 418	2 179	3 598	- 761
2001	1 799	2 092	3 892	- 293

⁵⁸ F. Gołembski, *Stosunki z Wielką Brytanią...*, s. 150.

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ J. Stachura, *Przegląd bilateralnych stosunków Polski z państwami...*, Warszawa 1999, s. 140–141.

2002	2 126	2 142	4 268	- 16
2003	2 733	2 566	5 299	643

Źródło: *Handel Polski z Wielką Brytanią do 2001 roku*, za Ministerstwo Gospodarki, CIHZ, http://www.exporter.pl/kraje/k_europa/weilbryt_2001.html [dostęp: 14.10.2018]; J. Stachura, *Wielka Brytania...*, Warszawa 2003, s. 245; za 1996 r., zob. *Handel pomiędzy Polską a Wielką Brytanią*, s. 3, egospodarka.pl/grafika/handel-zagraniczny/Wymiana-handlowa-Polski-z-wielka-Brytania-2010-M3klyG.jpg; *Kurs dolara amerykańskiego (USD) i funta szterlinga (GBP)*, www.finance.gospodarka.pl/kursy-walut/porownanie-walut/1006-05-20/USD/GBP [dostęp: 30.10.2018]; za 2003 r. zob. „Mały Rocznik Statystyczny Polski 2004”, r. XLVV, s. 362, PDF; za 2003 r. zob. *Archiwum kursów walutowych*, <https://www.bankier.pl/narzedzia/archiwum-kursow-walutowych> [dostęp: 30.10.2018].

W 1998 r. wartość wzajemnych obrotów handlowych wyniosła 4 mld 531 mln USD. Jednak deficyt po stronie polskiej konsekwentnie się utrzymywał. Jego wysokość wyniosła 1 mld 188 mln USD przy eksporcie 1 mld 114 mln USD i imporcie 3 mld 417 mln USD⁶². W kolejnym 1999 r. polski deficyt nieco spadł do 1 mld 6 mln USD przy wzajemnych obrotach w wysokości 3 mld 204 mln USD (eksport – 1 mld 99 mln USD; import – 2 mld 105 mln USD)⁶³. Oznacza to, że po raz pierwszy od wielu lat, w 1999 r., doszło do spadku wartości wzajemnych obrotów handlowych. Natomiast z wartością inwestycji firm brytyjskich w Polsce rzędu 2 mld 60 mln z końcem tego roku, znalazły się one na siódmym miejscu wśród inwestorów zagranicznych⁶⁴, spadając tym samym o dwa miejsca w stosunku do poprzedniego roku.

W 2000 r. doszło do dalszego zmniejszenia ujemnego salda po stronie polskiej do 761 mln USD. Wartość wzajemnych obrotów handlowych osiągnęła wówczas 3 mld 597 mln USD (polski eksport – 1 mld 418 mln USD; import – 2 mld 179 mln USD); przy czym w strukturze towarowej następowały powolne zmiany. W polskim imporcie od partnera brytyjskiego w kolejnym roku zmniejszał się udział ropy naftowej i jej produktów, a zwiększał towarów wysoko przetworzonych, tj. maszyn i urządzeń, produktów przemysłu chemicznego i pojazdów. Natomiast w polskim eksporcie na Wyspy Brytyjskie konsekwentnie malał udział surowców i towarów o niskim stopniu przetwo-

⁶² Ibidem.

⁶³ Ibidem, s. 199.

⁶⁴ Ibidem.

zenia⁶⁵. Na polskim rynku coraz więcej zaczęło działać firm zagranicznych, które stawały się znaczącymi eksporterami, szczególnie samochodów. Wśród nich były w tym czasie Fiat – Auto Poland, Daewoo i Thompson. Z kolei polskie przedsiębiorstwa małe i średnie nie odgrywały znaczącej roli w eksporcie na rynek brytyjski, co wynikało przede wszystkim z małej konkurencyjności produkowanych przez nie towarów⁶⁶. Co się tyczy inwestycji firm brytyjskich, wyniosły one w tym roku 2 mld 181 mln USD, co przyczyniło się do ich spadku na siódme miejsce na liście inwestorów zagranicznych w Polsce⁶⁷.

Polskie firmy w 2000 r. na terenie Wielkiej Brytanii miały skromną reprezentację. Były to przede wszystkim przedstawicielstwa handlowe dużych przedsiębiorstw – KGHM Polska Miedź, Elektrum, Metalexport oraz Rafineria Gdańska, które miały centrale w Polsce. Zatrudniały one niewielką liczbę pracowników, szczególnie od marketingu, których głównym zadaniem była sprzedaż towarów wyprodukowanych w Polsce. Poza tym na terenie partnera brytyjskiego działało osiem biur zajmujących się usługami transportowymi i spedycyjnymi. Natomiast kapitał polski był obecny w postaci dwóch firm produkcyjnych, które prowadziły działalność na niewielką skalę. Generalnie liczba polskich przedsiębiorstw bezpośrednio obecnych na rynku brytyjskim w ostatniej dekadzie XX w. była niewielka i nie miały one wpływu na gospodarkę brytyjską⁶⁸. Najwięcej polskich przedsiębiorstw działało wówczas w Londynie – 19, oraz w Edgware i Brentford – po dwie oraz po jednej w Guildford, Hornchurch, Abingdon, Narborough, Altrincham, Thurmaston, Coalville, Wilsmlow i Bolton. Przedsiębiorstwa polskie skupione były przede wszystkim na obszarze Londynu i tzw. Wielkiego Londynu – aglomeracji. 8 firm zajmowało się transportem, składowaniem i łącznością, 21 firm handlem i naprawami, 2 firmy przesyłem⁶⁹.

Ważnym akcentem w obustronnych stosunkach był rozwój współpracy przemysłów obronnych, który gwarantował stronie polskiej m.in. unowocześnienie jej przemysłu obronnego. GEC Marconi Lans podpisał z Hutą Stalowa Wola kontrakt, który nie tylko przewidywał dostarczenie 140 kompletów sys-

⁶⁵ J. Stachura, *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski...*, Warszawa 2001, s. 180.

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ M. Męczyński, T. Strykiewicz, *Powiązania gospodarcze między Polską i Wielką Brytanią od 1990 r.*, Poznań 2004, s. 75–76.

⁶⁹ Ibidem, s. 76–77.

temów haubicznych typu AS-90, ale też stopniowe przenoszenie ich produkcji do Polski⁷⁰.

Rok 2001 okazał się kolejnym rokiem spadku polskiego deficytu obrotów handlowych z Wielką Brytanią, który był efektem znaczącego wzrostu eksportu z Polski. O ile we wspomnianym 2000 r. deficyt ten wyniósł 761 mln USD, to w 2001 r. już tylko 293 mln USD. Poza tym wartość wzajemnych obrotów handlowych osiągnęła aż 3 mld 892 mln USD (polski eksport – 1 mld 799 mln USD; import – 2 mld 92 mln USD)⁷¹. Konsekwentną poprawę było widać w polskiej strukturze eksportu, gdzie udział maszyn i urządzeń mechanicznych wyniósł 27% i środków transportu 15%, a zmniejszył się udział m.in. węgla, srebra i miedzi. Do tak dynamicznego wzrostu polskiego eksportu przyczyniła się walenie kampania promocyjna ze strony brytyjskiego Ministerstwa Przemysłu i Handlu – „Opportunity of Poland”⁷². W imporcie z Wielkiej Brytanii nadal zmniejszał się udział ropy naftowej i jej produktów. Natomiast trzy pierwsze miejsca zajęły: maszyny i urządzenia, produkty przemysłu chemicznego – przede wszystkim leki oraz pojazdy⁷³.

Jeśli chodzi o największe firmy brytyjskie, inwestujące w tym czasie w Polsce, to na pierwszym miejscu znalazła się firma Tesco (530 mln USD), na drugim BP International (390,5 mln USD) i na trzecim Shell Overseas Holdings Ltd. (305,2 mln USD). Jednak inwestycje brytyjskie nieco tylko poprawiły swój ranking wśród największych inwestorów w Polsce przesuując się na szóste miejsce z wartością inwestycji 2 mld 667 mln USD⁷⁴. W 2002 r. sytuacja polepszyła się, ponieważ firmy brytyjskie zainwestowały w Polsce 1 mld 362 mln USD, zajmując tym samym pierwsze miejsce pod względem napływu kapitału w tym roku, natomiast ze skumulowaną wartością inwestycji brytyjskich z końcem tego roku w wysokości 4 mld 381 mln USD, Wielka Brytania zajęła czwarte miejsce na liście inwestorów zagranicznych w Polsce. Największymi inwestorami były: Tesco – 1 mld 180 mln USD, Imperial Tobacco – 500 mln USD i BP International⁷⁵.

⁷⁰ J. Stachura, *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski...*, Warszawa 2001, s. 180.

⁷¹ J. Stachura, *Wielka Brytania...*, Warszawa 2002, s. 241–242.

⁷² Ibidem.

⁷³ Ibidem.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ J. Stachura, *Wielka Brytania...*, Warszawa 2003, s. 245.

W 2002 r. osiągnięto dalszy znaczący wzrost we wzajemnych obrotach, którego wartość wyniosła 4 mld 268,4 mln USD (polski eksport – 2 mld 126,3 mln USD; import – 2 mld 142,1 mln USD) oraz zmniejszenie polskiego deficytu do jedynie 15,8 mln USD⁷⁶. Rok 2003 okazał się pierwszym rokiem, w którym pojawiła się nadwyżka handlowa po stronie polskiej, która wyniosła 643 mln USD. W pierwszym roku pełnego członkostwa w UE Polska również osiągnęła nadwyżkę w obrotach handlowych z partnerem brytyjskim, która stała się trwałym trendem, należy podkreślić, że źródłem wzrastającej nadwyżki nie była aktywność polskich inwestorów, a zagranicznych, którzy lokowali produkcję w Polsce z zamiarem eksportu towarów do innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Jednak zwiększenie wartości wymiany handlowej nie oznaczało wzrostu udziału partnera brytyjskiego w całości obrotów handlowych Polski, który od wielu lat oscylował na poziomie 4,5%, a 6% w przypadku obrotów wewnątrz UE⁷⁷. Ponadto należy podkreślić, że w 2004 r. zainwestowany brytyjski kapitał o wartości 4 mld 337 mln USD w Polsce znalazł się na szóstym miejscu (5,4%). Trzy pierwsze miejsca zajęły wówczas Francja – 16 mld 21 mln USD, Holandia – 11 mld mln USD i USA – 10 mld 163 mln USD 154⁷⁸. W 2008 r. udział brytyjski spadł nieznacznie do 4,1% całości polskiej wymiany handlowej i 5,5% wymiany w ramach UE. Natomiast udział Polski w całości obrotów handlowych Wielkiej Brytanii był mniejszy, osiągając w 2008 r. jedynie 2,7%, natomiast w handlu wewnątrzunijnym 2,2%, co oznaczało, że Polska zajmowała szesnaste miejsce wśród jej największych partnerów handlowych, a dziewiąte wśród państw unijnych⁷⁹. Mimo to wartość obrotów handlowych w 2008 r. wyglądała imponująco, gdyż przekroczyła 10 mld euro (15 mld 868 mln USD), natomiast w 2017 r. 20 mld 452 mln USD.

Tabela 4. Polsko-brytyjskie obroty towarowe w latach 2004–2018 (w mln USD)

Rok	Eksport	Import	Razem	Saldo
2004	3 986	2 922	6 908	1 064
2005	4 995	3 143	8 137	1 852
2006	6 254	3 600	9 854	2 654

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ B. Znojek, *Polityka Polski wobec Wielkiej Brytanii...*, s. 199–200.

⁷⁸ *Foreign direct investments in Poland by country of origin (as of 31 December 2004)*, Polish Information and Foreign Investment Agency, Poland your business partner, Warsaw 2006, www.parlimanet.ge/files/272_17309_613322_english.pdf [dostęp: 18.10.2018].

⁷⁹ Ibidem, s. 206–207.

2007	8 238	5 106	13 344	3 132
2008	9 900	5 968	15 868	3 932
2009	8 771	4 417	13 128	4 354
2010	10 076	4 874	14 950	5 202
2011	12 265	5 575	17 840	6 690
2012	12 489	4 844	17 333	7 645
2013	13 416	5 468	18 884	7 948
2014	14 168	5 847	20 015	8 321
2015	13 520	5 360	18 880	8 160
2016	13 646	5 196	18 842	8 450
2017	14 898	5 554	20452	9 344
2018 I–VII	9 191	3 656	12 847	5 535

Źródło: opracowanie własne na podstawie: http://swaud.stat.gov.pl/HandelZagraniczny_dashboards/Raporty_predefiniowane/RAP_SWAID_HZ_3_10.aspx [dostęp: 14.10.2017].

Struktura polskiego eksportu wyglądała korzystnie, ponieważ ponad jego połowa obejmowała produkty wysoko przetworzone, w tym maszyny i urządzenia mechaniczno-elektryczne, co było możliwe dzięki wspomnianym firmom zagranicznym. Ważnym elementem współpracy gospodarczej był rozwój kooperacji przemysłowej firm polskich i brytyjskich, który zasadniczo sprowadzał się do otwierania przez brytyjskie firmy produkcji podzespołów i komponentów nad Wisłą⁸⁰.

Należy podkreślić, jak wynika z tabeli 4, że od stania się Polski pełnoprawnym członkiem UE, Polska ma nieprzerwaną nadwyżką handlową z Wielką Brytanią po dzień dzisiejszy. Wzrost wartości wymiany handlowej zwiększył się z 6 mld 908 mln USD (2004 r.) do 15 mld 868 mln USD w 2008 r., by następnie wskutek światowego kryzysu finansowego, który rozpoczął się w Stanach Zjednoczonych, spaść w 2009 r. do wartości 13 mld 128 mln USD, a w kolejnych latach odrabiać straty, by w 2011 r. osiągnąć 17 mld 840 mln USD, czyli prawie 2 mld USD więcej, niż w szczytowym 2008 r. W kolejnych latach utrzymywana była dotychczasowa wysoka dynamika we wzajemnych obrotach, jak wynika z danych z tabeli 4.

Firmy polskie w dalszym ciągu, w przeciwieństwie do brytyjskich, nie zaliczały się do liczącego się inwestora w Wielkiej Brytanii, a ich skumulowana wartość z końcem 2007 r. wyniosła 780 mln euro. Polskie firmy działały przede wszystkim w sektorze budowlanym, produkcyjnym i handlowym. Działalność polskich

⁸⁰ Ibidem.

firm związana była również z hurtowniami, sklepami, barami i restauracjami. Natomiast inwestycje firm brytyjskich pozwoliły Wielkiej Brytanii zająć czwarte miejsce w 2006 r., by następnie odnotować spadek na ósme miejsce w 2007 r. z wartością skumulowanych inwestycji w wysokości 4,6 mld euro. Do głównych inwestorów brytyjskich należały wówczas Tesco, Imperial Tobacco, GlaxoSmith-Kline, British Oxygen Corporation, AVIVA i brytyjsko--holenderski Shell⁸¹. Nie można pominąć ważnego wydarzenia z 2008 r., kiedy na polskim rynku pojawił się jeden z największych banków brytyjskich Royal Bank of Scotland⁸².

W tym miejscu należy dodać, że po wejściu Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. rozwinął się dynamicznie ruch turystyczny między obu państwami. W pierwszej dekadzie XXI w. polski szczyt ruchu turystycznego został zarejestrowany w 2007 r., kiedy liczba turystów wyniosła 850 tys. Z powodu kryzysu gospodarczego w 2008 r. spadła ona prawie o połowę do 450 tys. Również liczba brytyjskich turystów dynamicznie wzrastała, od 210 tys. w 2003 r. do 550 tys. w 2008 r. Turyści brytyjscy upodobali sobie Kraków, który na liście ulubionych miast zajął drugie miejsce po australijskim Sydney⁸³.

Wielka Brytania stawiała się z czasem coraz ważniejszym partnerem handlowym dla Polski, co więcej od roku uzyskania pełnego członkostwa w Unii Europejskiej strona polska w 2017 r. uzyskała 9 mld 344 mln USD nadwyżki we wzajemnym obrocie handlowym o wartości 20 mld 452 mln USD, czyli była ponad dwuipółkrotnie wyższa od importu (tabela 4). W poprzednim 2016 r. przy obrotach wartości 18 mld 842 mln USD nadwyżka wobec partnera brytyjskiego wyniosła 8 mld 450 mln USD, przy wartości obrotów handlowych 13 mld 646 mln USD, była również ponad dwuipółkrotnie wyższa. Wielka Brytania była dla Polski drugim największym rynkiem eksportowym (6,8%) po Niemczech (27,3%), natomiast dziesiątym rynkiem importowym (2,6%; Niemcy – 23,4%)⁸⁴. W miesiącach styczeń – lipiec 2018 r. nadwyżka ze strony polskiej wyniosła 5 mld 535 mln USD przy wartości wzajemnych obrotów 12 mld 847 mln USD. Można przypuszczać, że wartość polsko-brytyjskich obrotów, pomimo procesu związanego z *brexitem*, przewyższy największą wartość wzajemnych obrotów z 2017 r. Trzeba podkreślić, że znaczenie Polski,

⁸¹ Ibidem, s. 208.

⁸² Ibidem.

⁸³ Ibidem, s. 211.

⁸⁴ *Informacja o handlu zagranicznym Polski na koniec grudnia 2016 r.*, Ministerstwo Rozwoju Departament Strategii Rozwoju, Warszawa, luty 2017 r.

jako partnera handlowego dla Wielkiej Brytanii było o wiele mniejsze i w drugiej dekadzie XXI wieku wyniosło zaledwie ponad 1% sprzedaży ogółem na rynki zagraniczne. Na przykład w 2016 r. Polska była dla partnera brytyjskiego osiemnastym rynkiem eksportowym z 3 mld 840 mln GBP i szesnastym rynkiem importowym z 8 mld 354 mln GBP. Natomiast największymi rynkami eksportowymi dla Zjednoczonego Królestwa były: Stany Zjednoczone (41 mld 446 mln GBP), Niemcy (29 mld 683 mln GBP) i Holandia (17 mld 546 mln GBP), a importowymi: Niemcy (58 mld 909 mln GBP), Stany Zjednoczone (36 mld 443 mln GB) i Chiny (35 mld 651 mln GBP)⁸⁵. Podobna asymetria dotyczy eksportu usług pomimo zwiększającego się znaczenia Polski, jako dostawcy usług na rynek brytyjski wykazującego tendencją rosnącą. W latach 2011 – 105%; 2014 – 127%; 2015 – 129% i 2016 – 146%⁸⁶.

W 2015 r. w strukturze usług dostarczanych przez Polskę do Wielkiej Brytanii istotną rolę odgrywały trzy grupy: usługi telekomunikacyjne, informatyczne i informacyjne. Z polskiego punktu widzenia do najważniejszych kategorii usług dostarczanych partnerowi brytyjskiemu należały m.in.: usługi finansowe, transportowe, telekomunikacyjne, informatyczne i informacyjne, pocztowe i kurierskie czy usługi prawne⁸⁷. *Brexit*, który niesie z sobą prawdopodobne ograniczenia w zakresie swobody przepływu usług będzie bardziej dotkliwy niż w przypadku skutków związanych z towarami⁸⁸. Szczególnie mogą na nim stracić polskie firmy transportowe.

Może również zmniejszyć się napływ kapitału brytyjskiego. Wcześniej, w 2013 r., strona brytyjska zainwestowała w Polsce kapitał o wartości 14,8 mld PLN, co było najwyższym poziomem dotychczasowych brytyjskich inwestycji. Jednak w 2014 r. zobowiązania z tytułu ZIB ze strony brytyjskiej nie przekraczały 4,25% wszystkich zobowiązań z tytułu ZIB w Polsce (nastąpił odpływ kapitału brytyjskiego ZIB na kwotę 2,8 mld PLN)⁸⁹.

⁸⁵ *Główni partnerzy handlowi Wielkiej Brytanii – eksport, import (w mln GBP)*, <http://www.egospodarka.pl/art/galeria/139354/Glowni-partnerzy-handlowi-Wielkiej-Brytanii-eksport-i-import,2,39,1.html> [dostęp: 20.10.2018].

⁸⁶ B. Pera, *Potencjalne skutki Brexitu dla eksportu z Polski do Wielkiej Brytanii*, [w:] *Handel zagraniczny i biznes międzynarodowy we współczesnej gospodarce. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Wydimusowi*, red. M. Maciejewski, K. Wach, Kraków 2017, s. 65.

⁸⁷ *Ibidem*, s. 70–71. O strukturze i roli usług dostarczanych przez Polskę do Wielkiej Brytanii zob. *ibidem*, s. 70.

⁸⁸ *Ibidem*, s. 71.

⁸⁹ J. Pawlas, *Powiązania gospodarcze między Polska i Wielką Brytanią w kontekście Brexitu*,

Trzeba ponadto podkreślić, że wyjście Wielkiej Brytanii oznaczać będzie wyraźne osłabienie unijnego budżetu, co przyniesie negatywne skutki dla Polski, która jest największym beneficjentem netto budżetu Unii Europejskiej, w postaci mniejszych środków finansowych, będących istotnym źródłem inwestycji w różnych dziedzinach polskiej gospodarki⁹⁰. W wypadku tzw. twardego *brexitu* (brak porozumienia, co do zasad przyszłych relacji między Wielką Brytanią i UE), według *Oxford Economics* (jednej z największych instytucji analitycznych świata) Polska, dla której partner brytyjski jest trzecim partnerem handlowym, będzie miała produkt krajowy brutto niższy o 0,8% (około 18 mld zł – ponad 4 mld euro) do końca 2020 r., zajmując tym samym drugie miejsce po Irlandii, której produkt krajowy brutto spadnie o 1,4%. To oznacza utratę przez Polskę prawie połowy funduszy strukturalnych⁹¹. Co więcej, według analityków tej instytucji, na skutek perturbacji ekonomicznych po *brexicie* dojdzie do spadku wartości złotego, a to z kolei wpłynie na podniesienie stopy procentowej przez Narodowy Bank Polski (NBP). Oznaczać to będzie spowolnienie wzrostu gospodarczego⁹². W przypadku Wielkiej Brytanii jej PKB spadnie 2,1% przy najlepszym scenariuszu⁹³.

Wśród tych niepomysłnych prognoz ważnym faktem jest to, że na terenie Zjednoczonego Królestwa działa ponad 60 tys. firm założonych przez Polaków, które będą umacniać związki ze swoim ojczystym krajem, a tym samym relacje bilateralne⁹⁴. Dzięki nim m.in. trafiło na rynek brytyjski w 2017 r. ponad 9% polskiego eksportu z sektora rolno-spożywczego, co oznaczało, że Wielka Brytania jest drugim pod względem wielkości ich odbiorcą. Co więcej, Polska jest największym przemysłowym eksporterem na rynek brytyjski po Niemczech⁹⁵, stąd m.in. wynika ogromne zainteresowanie Polski negocjacjami Wielkiej

---

„Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2017, nr 139, s. 174, PDF [dostęp: 30.09.2018].

⁹⁰ Ibidem, s. 179–180.

⁹¹ *Na wyjściu Wielkiej Brytanii z UE Polska straci gigantyczne sumy*, 26 września 2017, <https://www.fakt.pl/piniadze/finanse/twardy-brexit-najwiecej-straca-na-nim-irlandia-i-polska/mmmqrm0h> [dostęp: 27.10.2018].

⁹² Ibidem.

⁹³ Ibidem.

⁹⁴ *Polacy założyli w Wielkiej Brytanii ponad 60 tysięcy firm*, 25 maja 2018, <https://www.tvp.info/37366031/polacy-zalozyli-w-wielkiej-brytanii-ponad-60-tysiecy-firm> [dostęp: 30.30.2018].

⁹⁵ Ibidem.

Brytanii z Komisją Europejską i wspieranie ją w nich. Oczywiście interesy Polski nie zawsze pokrywają się z interesami Wielkiej Brytanii. Polska jest szczególnie zainteresowana, aby relacje celne, handlowe, swobodny przepływ osób, towarów i usług pozostał na możliwie najwyższym poziomie⁹⁶. Z kolei partner brytyjski chce wynegocjować nowe porozumienie o wolnym handlu z UE, bez zachowania dotychczasowych czterech swobód: przepływu towarów, usług, kapitału i ludzi⁹⁷. Strona brytyjska chce po *brexicie* znacząco ograniczyć imigrację, jednocześnie podkreślając, że jest gotowa do złożenia gwarancji dotyczących przyszłych praw 3,8 mln obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej na zasadzie wzajemności dla Brytyjczyków, przebywających na kontynencie⁹⁸. Z tej liczby 1 mln Polaków przebywa w Wielkiej Brytanii, z czego 51% planuje w niej pozostać, reszta natomiast się waha czy wrócić do Polski, czy wyemigrować do innego kraju⁹⁹.

Niewątpliwie pozytywnym elementem wzmacniającym prestiż Polski jest jej reklasyfikacja 24 września 2018 r. do statusu gospodarki rozwiniętej, ze statusu rozwijających się rynków, przez globalną agencję indeksową FTSE Russell. Dzięki awansowi Polska znalazła się w grupie 25. najbardziej rozwiniętych światowych gospodarek¹⁰⁰. Fakt ten niewątpliwie wniesie swój pozytywny akcent do stosunków polsko-brytyjskich.

---

⁹⁶ Ibidem.

⁹⁷ *Brexit. Wstrząsy wtórne*, 11 marca 2017, <http://www.egospodarka.pl/139354,Brexit-Wstrzasy-wtoreni,1,39,1,html> [dostęp: 28.10.2018].

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ A. Maj, *Półowa Polaków chce zostać w Wielkiej Brytanii. Część z nich głosowała za brexitem*, 13 września 2017, <https://fakty.inteia.pl/raporty/raport-ue-przed-wyborami-europejskimi/korrespondencje/newa-polowa-polakow-chce-zostac-w-wielkiej-brytanii-czesc-z-nich-,nId,2631035> [dostęp: 30.09.2018] W związku z *brexitem* Polacy obawiają się: trudności z przemieszczaniem się pomiędzy Wielką Brytanią i Unią Europejską, problemów z zatrudnieniem, trudności korzystania z usług zdrowotnych NHS, trudności w relacjach z Brytyjczykami, zmniejszenia zarobków i pogorszenia warunków mieszkaniowych, trudności adaptacyjnych polskich dzieci w brytyjskich szkołach, agresywnych nastrojów i zachowania wobec Polaków. W wypadku powrotu do Polski obawy dotyczą niskich zarobków, obniżenia standardów życiowych, braku miejsc pracy, braku mieszkania i trudności edukacyjnych dzieci oraz sytuacji politycznej. Zob. ibidem.

¹⁰⁰ *Reklasyfikacja Polski do statusu gospodarki rozwiniętej*, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie, 24 września 2018, https://lonyn.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/aktualnosci/titul_strony_28 [dostęp: 30.09.2018]. Wydarzenie to zostało uczczone podczas poniedziałkowego otwarcia giełdowego na *London Stock Exchange* z udziałem przedstawicieli polskich spółek. Zob. ibidem.

Zakończenie

Krótką analizą stosunków politycznych i gospodarczych między Polską i Wielką Brytanią, na przestrzeni prawie trzech dekad, pozwala na wyciągnięcie kilku wniosków.

Po pierwsze, najważniejszym elementem umacniającym wzajemne relacje jest niewątpliwie kwestia bezpieczeństwa europejskiego, szczególnie wojskowego, co wyraża się w takim samym postrzeganiu roli Paktu Północnoatlantyckiego, zarówno jeśli chodzi o utrzymanie pokoju w Europie i na świecie (m.in. walka z terroryzmem), jak i pośrednio demokratycznych reżimów europejskich, szczególnie niemieckiego.

Po drugie, stosunki gospodarcze pomiędzy obu państwami rozwijały się w omawianym okresie dynamicznie. Ważnym akcentem jest utrzymanie przez Polskę, od pierwszego roku jej członkostwa w Unii Europejskiej, po dzień dzisiejszy, nadwyżki handlowej z Wielką Brytanią i to znaczącej w ostatnich latach. Przeprowadzone w Polsce reformy gospodarcze dały wymierny efekt, których ukoronowaniem jest reklasyfikacja polskiej gospodarki do statusu gospodarki rozwiniętej. Dalszy rozwój gospodarczy Polski będzie oznaczał coraz lepsze jej postrzeganie przez partnera brytyjskiego, co przekładać się będzie, pomimo twardego *brexitu*, na rozwój więzi handlowych i gospodarczych pomiędzy obu państwami.

Po trzecie, rozbieżności które pojawiły się pomiędzy Polską i Wielką Brytanią na forum Unii Europejskiej, związane m.in. z unijną polityką rolną, energetyczną czy rabatem brytyjskim, przekreśliły polskie nadzieje na budowanie uprzywilejowanych stosunków ze Zjednoczonym Królestwem.

Po czwarte, w wyniku twardego *brexitu* obie strony poniosą wymierne straty, które trzeba będzie w kolejnych latach odrabiać. Można mieć tylko nadzieję, że polskie reformy pozwoliły na osiągnięcie masy krytycznej, która umożliwi dalszy rozwój polskiej gospodarki, a tym samym zbliżenie się społeczeństwa polskiego do poziomu życia państw zachodnioeuropejskich.

Podsumowując, pragmatyczne podejście obu stron do przeszkód, które się pojawiają po *brexicie*, pozwoli na ich przewyciężenie i dalszy dynamiczny rozwój na wielu płaszczyznach, nie tylko gospodarczej.

Bibliografia

- Archiwum kursów walutowych, <https://www.bankier.pl/narzedzia/archiwum-kursow-walutowych>.
- Brexit. Wstrząsy wtórne*, 11 marca 2017, <http://www.egospodarka.pl/139354,Brexit-Wstrzasy-wtorek,1,39,1,html>.
- David Cameron z wizyta w Polsce, <http://biznes.onet.pl/wiadomosci/kraj/david-cameron-z-wizyta-w-polsce/9blk94>.
- Foreign direct investments in Poland by country of origin (as of 31 December 2004)*, Polish Information and Foreign Investment Agency, Poland your business partner, Warsaw 2006.
- Gołębski F., *Stosunki z Wielką Brytanią*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1996”, red. B. Wizimirska, Zarząd Obsługi Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Warszawa 1996.
- Handel Polski z Wielką Brytanią do 2001 roku*, za: Ministerstwo Gospodarki, CIHZ, http://www.exporter.pl/kraje/k_europa/weilbryt_2001.html.
- Handel pomiędzy Polską a Wielką Brytanią*, s. 3, egospodarka.pl/grafika/handel-zagraniczny/Wymiana-handlowa-Polski-z-wielka-Brytania-2010-M3klyG.jpg; PDF.
- <https://fakty.inteia.pl/raporty/raport-ue-przed-wyborami-europejskimi/korrespondencje/newa-polowa-polakow-chce-zostac-w-wielkiej-brytanii-czesc-z-nich-,nId,2631035>.
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Rabat_brytyjski.
- http://pl.wikipedia.org/wiki/wizyty_zagraniczne_prezydenta_bronislawa_komorowskiego.
- http://swaud.stat.gov.pl/HandelZagraniczny_dashboards/Raporty_predefiniowane/RAP_SWAID_HZ_3_10.aspx.
- https://www.google.pl/search?source=hp&ei=pIrVW6bMGqSKmgXKzqj4AQ&q=wielka+brytania+pkb&oq=wielka+brytania+pkb&gs_l=psy-ab.3...28654.33142.0.34268.19.12.0.0.0.0.0.0...0...1c.1.64.psy-ab..19.0.0...0.duh09DGMtPo [28.10.2018]
- https://www.google.pl/search?ei=zorVW5PbAsOhsgGA0Y2wCA&q=polska+pkb+2017&oq=polska+pkb&gs_l=psy-ab.1.2.0i67k1l2j0j0i7i30k1j0i67k1j0i7i30k1j0l4.803620.865708.0.873098.46.44.0.0.0.0.400.8904.0j4j-27j4j1.36.0...0...1c.1.64.psy-ab..10.27.6996...0i13k1j0i13i30k1j0i8i13i30k1j0i8i30k1j0i13i5i30k1j0i13i1k1j0i10k1j0i10i30k1j33i160k1.0.dY6TQ1-R4PU.

http://pl.wikipedia.org/wiki/wizyty_zagraniczne_prezydenta_bronislawa_komorowskiego.

Informacja o handlu zagranicznym Polski na koniec grudnia 2016 r., Ministerstwo Rozwoju, Departament Strategii Rozwoju, Warszawa, luty 2017 r.

Janiec Z., *Stosunki polsko-brytyjskie*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1992”, pod red. B. Wizimirskiej, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 1994.

Kopacz spotkała się z premierem Wielkiej Brytanii. „Nie zgodzimy się na dyskryminację Polaków”, 29 maja 2015, <https://www.tvp.info/20255665/ewakopacz-spotyka-sie-z-premierem-wielkiej-brytanii-ws-zmian-w-ue-rozmowy-beda-naprawde-trudne>.

Kurs dolara amerykańskiego (USD) i funta szterlinga (GBP), www.finanse.gospodarka.pl/kursy-walut/porownanie-walut/1006-05-20/USD/GBP.

Maj A., *Połowa Polaków chce zostać w Wielkiej Brytanii*. Część z nich głosowała za brexitem, 13 września 2017, <https://fakty.inteia.pl/raporty/raport-ue-przed-wyborami-europejskimi/korrespondencje/newa-polowa-polakow-chce-zostac-w-wielkiej-brytanii-czesc-z-nich>, nId,2631035.

„Mały Rocznik Statystyczny Polski 2004”, r. XLVV, s. 362, PDF.

Ministrowie Polski i Wielkiej Brytanii: łączą nas wartości, 21 czerwca 2018, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/ministrowie-polski-i-wielkiej-brytanii-lacza-nas-wartosci/97sb1cb>.

Męczyński M., Stryjakiewicz T., *Powiązania gospodarcze między Polską i Wielką Brytanią od 1990 r.*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2004.

Na wyjściu Wielkiej Brytanii z UE Polska straci gigantyczne sumy, 26 września 2017, <https://www.fakt.pl/piniadze/finanse/twardy-brexite-najwiecej-straca-na-nim-irlandia-i-polska/mmmqrm0h>.

Pawlas I., *Powiązania gospodarcze między Polską i Wielką Brytanią w kontekście Brexitu*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2017, nr 139, s. 169–183, PDF.

Pera B., *Potencjalne skutki Brexitu dla eksportu z Polski do Wielkiej Brytanii*, [w:] *Handel zagraniczny i biznes międzynarodowy we współczesnej gospodarce. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Wydymusowi*, Kraków 2017.

Polacy założyli w Wielkiej Brytanii ponad 60 tysięcy firm, 25 maja 2018, <https://www.tvp.info/37366031/polacy-zalozyli-w-wielkiej-brytanii-ponad-60-ty-siecy-firm>.

- Polska podpisała z Wielką Brytanią traktat obronny. Premier Morawiecki: „Wyraźnie widzimy wspólne działania, pola i interesy”*, 21 grudnia 2017, <https://wpolityce.pl/polityka/373111-polska-podpisała-z-wielka-brytania-traktat-obronny-premier-morawiecki-wyraźnie-widzimy-wspolne-działania-pola-i-interesy>.
- Połowa Polaków chce zostać w Wielkiej Brytanii. Część z nich głosowała za brexitem*, 13 września 2017, <https://fakty.inteia.pl/raporty/raport-ue-przed-wyborami-europejskimi/korrespondencje/newa-polowa-polakow-chce-zostac-w-wielkiej-brytanii-czesc-z-nich-,nId,2631035>.
- Premier David Cameron rozpoczął wizytę w Polsce*, 9 grudnia 2015, <https://fakty.interia.pl/polska/news-premier-david-cameron-rozpoznal-wizyte-e-polsce,nld,1935993>.
- Rabat brytyjski – dlaczego Anglicy wkładają mniej do unijnej kasy?*, <http://www.twojaeuropa.pl/3954/rabat-brytyjski-dlaczego-anglicy-wkladaja-mniej-do-unijnej-kasy>.
- Rosiejka R., *Polska i Wielka Brytania podpisały traktat obronny. Konferencja prasowa Mateusza Morawieckiego i Theresy May*, 21 grudnia 2017, <https://wiadomosci.wp.pl/polska-i-wielka-brytania-podpisały-traktat-obrony-konferencja-prasowa-mateusza-morawieckiego-i-theresy-may-6200791825647745a>.
- Rząd mówi Cameronowi „nie” dla odciążenia zasiłków dla Polaków w Anglii*, 22 lutego 2018, <https://www.newsweek.pl/swiat/david-cameron-w-polsce/rlwpm1>.
- Stachura J., *Przegląd bilateralnych stosunków Polski z państwami europejskimi*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 1999”.
- Stachura J., *Przegląd bilateralnych stosunków Polski z państwami europejskimi*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2000”.
- Stachura J., *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2001”.
- Stachura J., *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2002”.
- Stachura J., *Wielka Brytania*, [w:] *Stosunki dwustronne Polski*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2003”.
- Szef brytyjskiej dyplomacji: Wielka Brytania i Polska mówią jednym głosem, idziemy ramię w ramię*, 21 czerwca 2018, <https://www.tvp.info/37751575/szef-brytyjskiej-dyplomacji-wielka-brytania-i-polska-mowia-jednym-glosem-idziemy-ramie-w-ramie>.

- Szydło o Brexicie: liczą się gwarancje dla polskich obywateli 28 listopada 2016*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju.3/polska-wielka-brytania-konsultacje-miedzyrzadowe-w-londynie,695461.html>.
- United Kingdom European Union membership referendum, 2016*, http://en.wikipedia.org/wiki/United_Kingdom_European_Union_membership_referendum,_2018.
- Wielka Brytania i Polska razem przeciwko Rosji*, <https://wiadomości.onet.pl/wiad/wielka-brtynania-i-polska-podpisza-w-warszawie-pakt-obronny/r50r-3ki>.
- Wizyta Kate i Williama w Polsce. Księżęce ociepleni brexitu*, 17 lipca 2017, <http://wyborcza.pl/7,75399,2210743,wizyta-kate-i-williamsa-w-polsce-siazece-ocieplenie-brexitu.html>.
- Wizyty zagraniczne premiera Donalda Tuska*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wizyty-zagraniczne-premiera-Donalda-Tuska>.
- Znojek B., *Polityka Polski wobec Wielkiej Brytanii*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2009”, red. B. Wizimirska, Warszawa 2009.

SUMMARY

The article is focused on the political and economic relations between Poland and Great Britain in last three decades. In first part of the article it was introduced the evolution of the most important political events in bilateral relations and convergent and divergent matters relates to the business of both states before and after the obtainment by the Poland of the membership in NATO and the European Union. Asymmetry among both countries in the political and economic aspect was also underlined. In second part of the article, the attention was concentrated on the analysis of mutual economic relations, in this the growth of trade turnover, services and investments. Consequences for Poland connected with the exit of Great Britain from European Union become also approximate. Four principal conclusions were introduced in the end of the article.

Keywords: Poland, Great Britain, political relations, economic relations, trade turnover, investments, brexit